

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Π.3.2.5 Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες,
σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε
30 διδακτικές ώρες ανά τάξη

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία Β΄ Λυκείου

Θεματική ενότητα:

Σοφοκλέους, «Αντιγόνη», στ. 77 - 99

Τίτλος:

«Δραματοποίηση πρωτότυπου διαλόγου με αφορμή τη
στιχομυθία Αντιγόνης – Ισμήνης»

Συγγραφή: ΟΛΓΑ ΤΣΑΝΤΣΑΝΟΓΛΟΥ

Εφαρμογή: ΟΛΓΑ ΤΣΑΝΤΣΑΝΟΓΛΟΥ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Θεσσαλονίκη 2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την εκπαίδευση
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σεναρία και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας αρχαίας ελληνικής γλώσσας δευτεροβάθμιας: Λάμπρος Πόλκας,

Κοσμάς Τουλούμης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την εκπαίδευση
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Δραματοποίηση πρωτότυπου διαλόγου με αφορμή τη στιχομυθία Αντιγόνης -
Ισμήνης

Εφαρμογή σεναρίου

Όλγα Τσαντσάνογλου

Δημιουργία σεναρίου

Όλγα Τσαντσάνογλου

Διδακτικό αντικείμενο

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία

Τάξη

Β' Λυκείου

Χρονολογία

Από 12-3-2014 έως 2-4-2014

Σχολική μονάδα

Ιδιωτικό Γενικό Λύκειο «Αριστοτέλειο Κολλέγιο» Θεσσαλονίκης

Διδακτική / θεματική ενότητα

Σοφοκλέους, «Αντιγόνη»: Πρόλογος, στχ.77-99

Διαθεματικό

Ναι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

I. Φιλολογικής Ζώνης

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία [Λύκειο]

Αρχαία Ελληνική Γραμματεία (από μετάφραση)

II. Άλλα γνωστικά αντικείμενα

Θεατρολογία

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

III. Ημιτυπικές και άτυπες διαδικασίες εκπαίδευσης

Θεατρική Αγωγή

Χρονική διάρκεια

7 διδακτικές ώρες (σε ελεύθερο χρόνο 1-2 ώρες παρουσίαση σε κοινό).

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής, αίθουσα πολλαπλών χρήσεων ή αίθουσα εκδηλώσεων.

Εκτός σχολείου: κινηματογράφος.

II. Εικονικός χώρος: Wiki του μαθήματος.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Η υλοποίηση του σεναρίου προϋποθέτει για τον δάσκαλο και τον μαθητή γνώσεις ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας σε διαδικτυακό περιβάλλον. Συγκεκριμένα, ο διδάσκων χρειάζεται να είναι τόσο θεωρητικά καταρτισμένος όσο και εξοικειωμένος με την χρήση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση.

Συγκεκριμένα ο διδάσκων οφείλει:

- Να συντονίζει και να καθοδηγεί τις επιμέρους μαθητικές ομάδες, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας.
- Να είναι εξοικειωμένος με την ηλεκτρονική οργάνωση του εκπαιδευτικού υλικού και την ενσωμάτωση των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας στη διδασκαλία του (δημιουργία και χειρισμός ψηφιακού χώρου εργασίας – Wiki, εξοικείωση με ηλεκτρονικά περιβάλλοντα).
- Να έχει γνώσεις συγκριτολογικής μελέτης της σύγχρονης δραματουργίας καθώς και των κινηματογραφικών μεταφορών..
- Να παρακολουθεί τη σύγχρονη φιλομορφία (κριτικές έργων, συνεντεύξεις, παρουσιάσεις σκηνοθετών).

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

- Να γνωρίζει στοιχειώδεις τεχνικές δραματοουργίας και δημιουργικής γραφής.

Οι μαθητές οφείλουν:

- Να είναι εξοικειωμένοι με την ομαδοσυνεργατική διδασκαλία.
- Να έχουν στοιχειώδη εμπειρία (από σχολικές γιορτές ή σχολικές παραστάσεις) στην ανάθεση ρόλων: ερμηνευτικών, σκηνοθετικών, σκηνογραφικών.
- Να έχουν επαφή με εργαστήριο δημιουργικής γραφής.
- Να μπορούν να προβούν σε συμπεράσματα κρατώντας σημειώσεις από ταινίες και δημιουργώντας κοινούς άξονες αναφοράς.

Για την υλοποίηση του σεναρίου είναι απαραίτητη η χρήση υπολογιστών με σύνδεση στο διαδίκτυο (εργαστήριο πληροφορικής με πέντε ή έξι υπολογιστές), θα πρέπει να υπάρχει υπολογιστής με σύνδεση στο διαδίκτυο στην τάξη με βιντεοπροβολέα (εναλλακτικά διαδραστικός πίνακας).

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Όλγα Τσαντσάνογλου: «Δραματοποίηση πρωτότυπου διαλόγου με αφορμή τη στιχομυθία Αντιγόνης - Ισμήνης», Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία; Σοφοκλέους «Αντιγόνη», Β΄ Λυκείου.

Το σενάριο αντλεί

—

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το σενάριο αξιοποιεί τους [στίχους 77-99 του Προλόγου](#) και, συγκεκριμένα, τη στιχομυθία Αντιγόνης – Ισμήνης. Θεωρείται χωρίο εύκολα προσπελάσιμο εξαιτίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

του γρήγορου ρυθμού του διαλόγου, που αφορά και την σύντομη εξέλιξη της σκηνής καθώς και την ελάχιστη δράση στον πραγματικό δραματικό/ θεατρικό χρόνο. Ως εκ τούτου αφήνει περιθώρια εναλλακτικής διδασκαλίας που να αφορά στον ειδολογικό χαρακτήρα της στιχομυθίας καθώς και στον ρόλο της στο δράμα. Είναι εξαιρετικά ενδιαφέρον ότι οι ανά δύο συγκρουσιακές στιχομυθίες διακρίνονται σε όλα σχεδόν τα θεατρικά έργα. Η αξία τους δεν αφορά τόσο στη σκιαγράφηση χαρακτήρων όσο στον ιδεολογικό άξονα που αντιπροσωπεύει κάθε χαρακτήρα. Κατά κανόνα, δύο θέσεις, εκ διαμέτρου αντίθετες, προβάλλονται με σαφήνεια, ξεκάθαρη, σχεδόν αποφθεγματική διατύπωση, σαφείς διακειμενικές αναφορές. Ως προς τη μορφή και την εκφορά παρουσιάζουν αξιοπρόσεκτες ομοιότητες: αντιθετικές εκφορές ενισχύουν το συγκρουσιακό ύφος, επαναλήψεις εντείνουν σκιαγράφηση της ψυχικής κατάστασης του ήρωα κ.ά. Επομένως, η ειδολογική προσέγγιση της στιχομυθίας με παράλληλη μελέτη χωρίων από το αρχαίο και σύγχρονο δραματουργικό ρεπερτόριο, πέρα από το ενδιαφέρον που καλλιεργεί στους μαθητές, αποδεικνύεται χρήσιμη, ευχάριστη αλλά και διδακτικά δόκιμη μέθοδος για την βαθύτερη μελέτη του συγκεκριμένου γνωστικού αντικείμενου.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Η διδασκαλία της σοφόκλειας τραγωδίας στη Β΄ Λυκείου ενέχει πάντα τον κίνδυνο να περιοριστεί όχι μόνο στη γλωσσική και μορφοσυντακτική εξομάλυνση, αλλά και να εγκλωβιστεί τερματικά στη μετάφραση του πρωτότυπου κειμένου. Αυτό, ωστόσο, δεν θα πρέπει να είναι απώτερος στόχος του διδάσκοντος. Αντίθετα, θα πρέπει να αφήνει περιθώρια ερμηνείας αλλά και αυτενέργειας στους μαθητές. Κάτι τέτοιο γίνεται εφικτό με την παράθεση παρόμοιων κειμένων, τα οποία διαβάζονται παράλληλα με τη διδακτική ενότητα και τα οποία παρουσιάζουν θεματική συνάφεια

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

με αυτήν όσο και διαφορές. Η συνανάγνωση άλλου αρχαίου δράματος είναι μια ασφαλής επιλογή, παράλληλα η διακειμενική προσέγγιση με έργα άλλων εποχών και διαφορετικών συμφραζόμενων μπορεί να αποβεί ενδιαφέρουσα και ελκυστική για τους μαθητές όσο και χρήσιμη για τη συναγωγή ασφαλών συμπερασμάτων με την καθοδήγηση του διδάσκοντος. Έτσι, οι μαθητές δεν αντιμετωπίζουν το σοφόκλειο δράμα ως «μουσειακό» είδος και απελευθερώνονται από τη δέσμη νοοτροπία της τυπικής του διδασκαλίας.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις πρότυπα, στάσεις ζωής

Επιδιωκόμενοι στόχοι είναι:

- Να εξασκηθούν στη διάκριση των αντιθετικών χαρακτήρων υπό την έννοια της αντισυμβατικής και συμβατικής συμπεριφοράς.
- Να εντοπίσουν τα στοιχεία της διαφορετικότητας καθώς και της συνακόλουθης ενσωμάτωσης ή περιθωριοποίησής τους στο κοινωνικό σώμα.
- Να εξοικειωθούν με την ψυχογραφική ανάγνωση χαρακτήρων, όπως διαμορφώνονται από το οικογενειακό περιβάλλον.
- Να αντιληφθούν τη διάκριση τραυματικών ή συμπλεγματικών συμπεριφορών που οφείλονται στις οικογενειακές και περαιτέρω κοινωνικοπολιτικές παραμέτρους.
- Να παρακολουθήσουν την αυτοβουλία, την ανεξαρτησία, την αυτοεκτίμηση του γυναικείου φύλου σε ένα κοινωνικοπολιτικό περιβάλλον.
- Να μελετήσουν το φύλο και την ταυτότητα, τις αντιθετικές εκφορές και συγκρούσεις.
- Να ερευνήσουν το οικογενειακό σύνδρομο των σχέσεων μεταξύ ομόφυλων αδελφών.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Γνώσεις για τη γλώσσα

Επιδιωκόμενοι στόχοι είναι:

- Να κατανοήσουν τη κειμενική ιδιαιτερότητα της στιχομυθίας (εκφορά, δομή κ.τ.λ.).
- Να αντιληφθούν τον ρόλο του σύντομου/ αποσπασματικού διαλόγου στην εξέλιξη και πλοκή ενός έργου.
- Να αντιληφθούν τη στιχομυθία ως ρυθμιστικό παράγοντα κορύφωσης στο δράμα.
- Να κατανοήσουν τον αισθητικό χαρακτήρα της προφορικότητας, όπως αναδεικνύεται από τα διαλογικά μέρη του δράματος.

Γραμματισμοί

Επιδιωκόμενοι στόχοι είναι:

- Να μελετήσουν και να εμβαθύνουν στην τεχνική μιας στιχομυθίας.
- Να εντοπίσουν κοινούς θεματικούς άξονες αναφοράς μέσα από τη σύγκριση παραπλήσιων διαλογικών μερών.
- Να εντοπίσουν τους κοινούς λεκτικούς και φραστικούς τρόπους σε έναν διάλογο σύγκρουσης χαρακτήρων.
- Να εξασκηθούν στην απόδοση χαρακτηριστικών χαρακτηριστικών μέσα από τα διαλογικά μέρη.
- Να εξασκηθούν στον τρόπο απόδοσης της ψυχοσύνθεσης, ιδιοσυγκρασίας, συμπεριφοράς ενός χαρακτήρα μέσα από την προφορική του λεκτική παρέμβαση σε μια διαφωνία.
- Να εξασκηθούν στην πρωτότυπη δημιουργία διαλόγου με αφετηρία αντικρουόμενες ιδεολογικές απόψεις.
- Να μελετήσουν τη σκηνοθετική απόδοση στην εκφορά διαλόγων.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Διδακτικές πρακτικές

Το συγκεκριμένο σενάριο απαιτεί πρωτίστως και ίσως αποκλειστικά την ομαδοσυnergατική διδασκαλία. Οι μαθητές πρέπει να δουλεύουν συμπράττοντας και να ανταλλάσσουν τα δεδομένα της μελέτης τους καθ' όλη τη διάρκεια της εφαρμογής του σεναρίου. Το ενδιαφέρον έγκειται στο ότι οι ομάδες δουλεύουν πρωτίστως στην τάξη, ελάχιστα στο σπίτι και περιορισμένα στην αίθουσα υπολογιστών. Η συζήτηση ενθαρρύνεται και είναι απαραίτητη για την ερμηνεία και την ανατροφοδότηση κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας. Επιπλέον, οι ομάδες ασκούνται στην κριτική αφομοίωση θεατρικών έργων (και μεμονωμένα των διαλόγων), κρατούν σημειώσεις και προχωρούν σε περαιτέρω συζήτηση σχετικά με τις ιδεολογικές ή κοινωνικές ή πολιτικές απόψεις που αναφαίνονται. Οι μαθητές επιχειρούν τη συγγραφή πρωτότυπου διαλόγου και τη δραματοποίησή του. Τέλος, η αυτενέργεια αναδεικνύεται με την ανάληψη ρόλων όπως αυτοί του σκηνοθέτη, του υποκριτή, του συγγραφέα, του σκηνογράφου.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Οι σπουδές φύλου διδάσκονται τα τελευταία χρόνια στην Α' Λυκείου στο μάθημα της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας. Η νεωτερική εισαγωγή της ενότητας αντιμετωπίζεται ολοκληρωμένα, εφόσον αποτελέσει το θεωρητικό πλέγμα και σε άλλα διδακτικά αντικείμενα των ανθρωπιστικών σπουδών στο Λύκειο. Συγκεκριμένα, η εφαρμογή των σπουδών φύλου στο σοφόκλειο δράμα παρουσιάζει εξαιρετικό ενδιαφέρον, καθώς αποτελεί αφετηρία όλων των σύγχρονων θεωρητικών αναγνώσεων και κατ' επέκταση των θεατρικών αποδόσεων της «Αντιγόνης» στην πρόσφατη παραγωγή. Παράλληλα, η προσέγγιση αυτή αφήνει εξαιρετικό περιθώριο ερμηνευτικής ικανότητας από τους μαθητές οι οποίοι γίνονται αναγνώστες που αναγνωρίζουν

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

συμπεριφορικά μοτίβα με βάση το φύλο και την κοινωνική του ταυτότητα σε κάθε εποχή.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Η διδασκαλία αφορά στη μελέτη της στιχομυθίας σύμφωνα με τις τυπικές διδακτικές οδηγίες για το αρχαίο δράμα (ορολογία, ρόλος, μορφή). Επιπλέον, το σενάριο προϋποθέτει την παρακολούθηση δύο κινηματογραφικών ταινιών. Η μία μπορεί να γίνει αποσπασματικά μέσα στην τάξη και η δεύτερη στην αίθουσα προβολών του σχολείου ή και εκτός σχολικού περιβάλλοντος. Αυτό συμπίπτει με τη σχολική περίοδο λίγο πριν ή μετά τις διακοπές των Χριστουγέννων και υπάρχει δυνατότητα να αξιοποιηθεί και ως πολιτιστική εκδρομή.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Οι ΤΠΕ αξιοποιούνται κατά την επεξεργασία και αρχειοθέτηση της κλασικής ταινίας *Λεωφορείον ο Πόθος* του Ηλία Καζάν. Επίσης, οι μαθητές αναζητούν από τους διαδικτυακούς πόρους την τραγωδία «Ηλέκτρα» του Σοφοκλή καθώς και τη μετάφρασή της. Συντάσσουν κείμενα, παρουσιάζουν τα συγκριτολογικά δεδομένα σε προβολή παρουσίασης, αναζητούν υλικό φωτογραφικό ή άλλο για τις ταινίες στο διαδίκτυο. Δημιουργούν κατάλογο ταινιοθήκης, βιντεοσκοπούν δραματοποιημένο αποσπασματικό διάλογο.

Κείμενα

Κείμενα σχολικών εγχειριδίων

[Σοφοκλέους Τραγωδία, Αντιγόνη – Φιλοκτήτης](#), Β΄ Λυκείου.

Κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

Τένεση, Ουίλιαμς,. 2012. *Λεωφορείο ο Πόθος*. Μτφρ. Ερρίκος Μπελιές. Αθήνα:εκδ. Ηριδανός.

Σοφοκλή, «Ηλέκτρα». Μτφρ. Γιώργος Χειμωνάς. 1984. Αθήνα: εκδ. Καστανιώτη.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Σοφοκλή, [«Ηλέκτρα»](#) [πηγή: «Μικρός Απόπλους». Επιμέλεια: Άγγελος Περδικούρης]

Υποστηρικτικό/εκπαιδευτικό υλικό

Ταινίες

[Λεωφορείο Ο Πόθος](#) Μυθοπλασία, Η.Π.Α.. 1951. Διάρκεια: 122'. Πρωτότυπος τίτλος: A Street Car Named Desire. Σκηνοθεσία: Ελία Καζάν. Ηθοποιοί: Βίβιαν Λι, Μάρλον Μπράντο. Σενάριο: Tennessee Williams, Oscar Saul (βασισμένο στο ομώνυμο θεατρικό έργο του Tennessee Williams). Διεύθυνση φωτογραφίας: Harry Stradling. Μουσική: Alex North. Παραγωγή: Charles K. Feldman Group, Warner Bros) [πηγή: YouTube].

[Ολιμμένη Τζάσμιν](#) Αμερικανική Ταινία. 2013. Πρωτότυπος τίτλος: Blue Jasmin. Διάρκεια: 98'. Σκηνοθεσία και σενάριο Γούντι Άλεν. Ηθοποιοί: Κέιτ Μπλάνσετ, Άλεκ Μπάλντουιν, Σάλι Χόκινγκς. [πηγή: YouTube].

[Η αναμονή](#) [Ταινία. 2013. Πρωτότυπος τίτλος: The Wait. Σκηνοθεσία: M. Blash, Ηθοποιοί: Jena Malone, Chloë Sevigny, Luke Grimes[πηγή: YouTube].

Τραγούδια-Ηχητικά αποσπάσματα

[Μελίνα Μερκούρη, Χάρτινο το φεγγαράκι](#). 1969. Ερμηνεία: Μελίνα Μερκούρη. Στίχοι: Νίκος Γκάτσος. Μουσική: Μάνος Χατζιδάκις [πηγή: YouTube].

[Λεωφορείο ο Πόθος, φωνητικό αρχείο](#). Διάρκεια: 1: 00: 36. Τέννεσσυ Ουίλλιαμς *Λεωφορείον ο Πόθος*. Ερμηνεία: Μελίνα Μερκούρη, Σκηνοθεσία: Κάρολος Κουν, Μετάφραση: Νίκος Γκάτσος, Μουσική: Μάνος Χατζιδάκις. Ηχογράφηση: 1954. Παίζουν: Μελίνα Μερκούρη, Βασίλης Διαμαντόπουλος, Τόνια Καραλή, Δημήτρης Χατζημάρκος, Εκάλη Σώκου [πηγή: YouTube].

Διδακτική πορεία / στάδια /φάσεις

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

A' Φάση

(εργαστήριο πληροφορικής, 2 διδακτικές ώρες)

Στην πρώτη φάση, οι μαθητές καλούνται να συναναγνώσουν το Α' Επεισόδιο της «Ηλέκτρας» του Σοφοκλή και να απομονώσουν την στιχομυθία Ηλέκτρας – Χρυσοθέμιδος (Α' Επεισόδιο, στίχοι 251-471, συγκεκριμένα στίχοι 372-416). Έχει προηγηθεί η διδασκαλία των στίχων 77-99 της «Αντιγόνης» και έχουν αναλυθεί τα επιμέρους χωρία που χαρακτηρίζουν τον διάλογο (στάδια κορύφωσης, δίστιχα αντιπαράθεσης, εκφορές ρημάτων κλπ). Στη συνέχεια, διερευνώντας το σχετικό χωρίο από την «Ηλέκτρα», καταγράφουν κοινά σημεία που αφορούν στις αντικρουόμενες απόψεις, και σχετίζονται με το θέμα απόδοσης τιμής στους νεκρούς, το ιστορικό της οικογένειας και την ασέβεια που βαραίνει τις ηρωίδες. Παράλληλα, συγκρίνονται και με βάση το πρωτότυπο αλλά και το μεταφρασμένο απόσπασμα στοιχεία γλωσσικής εκφοράς. Οι μαθητές απομονώνουν τα διαλογικά μέρη από το πρωτότυπο κείμενο σε δύο αρχεία τα οποία επεξεργάζονται (αφαιρούν τις συντιμήσεις ονομάτων των διαλόγων) ώστε να τα χρησιμοποιήσουν στο πρόγραμμα [Wordle](#) (εναλλακτικά στο πρόγραμμα [Tagxedo](#)). Με την εφαρμογή αυτή, εμφανίζονται οι λέξεις που απαντώνται πιο συχνά. Καταγράφουν τα συμπεράσματά τους. Στη συνέχεια, συντάσσουν κείμενο συγκρίνοντας τα δύο χωρία με βάση τους θεματικούς άξονες: 1) Απόδοση τιμής στους νεκρούς 2) Ιστορικό οικογένειας (Λαβδακιδών / Ατρείδων) που βαραίνει τις δύο αδερφές.

B' Φάση

(αίθουσα με βιντεοπροβολέα, 2-3 διδακτικές ώρες)

Στη φάση αυτή, η ολομέλεια της τάξης παρακολουθεί την κινηματογραφική μεταφορά του θεατρικού έργου του Τέννεση Ουίλιαμς *Λεωφορείον ο Πόθος* (1951) (*A Streetcar named desire*). Προηγείται μια πρώτη γνωριμία με το πρωτότυπο έργο,

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

γίνεται εισαγωγή σχετικά με τα πρόσωπα και τα σημεία που θα πρέπει να προσέξουν οι μαθητές κατά την προβολή. Καλό είναι να κρατήσουν σημειώσεις σύμφωνα με τα εισαγωγικά στοιχεία που έχει δώσει ο διδάσκων, ενώ η προβολή μπορεί να διακόπτεται για να σημειώνουν ή να συζητούν κάποια σημεία. Κατά τη συγκεκριμένη εφαρμογή, συζητήθηκαν οι εξής θεματικοί άξονες: 1) Οι δύο αδελφές έχουν μείνει μόνες (οικογενειακός αφανισμός λόγω χρεών), γίνεται αναφορά στην ταφή των γονιών τους. 2) Οικονομικός και κοινωνικός ξεπεσμός της οικογένειας. Οι μαθητές παρατηρούν τους δύο βασικούς γυναικείους χαρακτήρες και αναλογούν τα ζεύγη: Αντιγόνη / Ηλέκτρα / Μπλάνς και Ισμήνη / Χρυσόθεμις / Στέλλα. Είναι, επίσης, ενδιαφέρουσα η παράλληλη ανάγνωση Αντιγόνης – Κρέοντα και Μπλάνς – Κοβάλσκι, όσον αφορά την εμμονή της ανδρικής παρουσίας στους νόμους και τα κληρονομικά – οικονομικά ζητήματα (πέρα από το συγκρουσιακό στοιχείο που διέπει τις σχέσεις τους ούτως ή άλλως). Μετά την ολοκλήρωση της προβολής, γίνεται συζήτηση σχετικά με τα κοινά σημεία που παρατηρήθηκαν στις σχέσεις των δύο γυναικείων χαρακτήρων και προτείνεται για το σπίτι η παρακολούθηση της ταινίας του Γούντι Άλεν, *Θλιμμένη Τζάσμιν*. Στη συγκεκριμένη εφαρμογή, έγινε προβολή της ταινίας στην αίθουσα εκδηλώσεων του σχολείου για όλη τη Β΄ Λυκείου. Έτσι, οι μαθητές είχαν το χρόνο και παρακολούθησαν στο σπίτι την ταινία του M. Blash, *The Wait*, η οποία τους φάνηκε ενδιαφέρουσα και διάβασαν στην τάξη τα κείμενά τους με τα οποία διευκρίνιζαν κοινά σημεία. Η συγκεκριμένη φάση τους φάνηκε ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα και, αν και αναλώθηκε αρκετός χρόνος, επίσπευσαν τη διαδικασία για τη δημιουργία των δικών τους πρωτότυπων διαλόγων.

Γ' Φάση

(αίθουσα υπολογιστών ή τάξη και υπολογιστής με σύνδεση στο διαδίκτυο και προβολέας / διαδραστικός πίνακας, 2 διδακτικές ώρες)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την εκπαίδευση
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Οι μαθητές στη φάση αυτή χωρίζονται σε ομάδες: οι Συγγραφείς αναλαμβάνουν την δημιουργία διαλόγου, οι Υποκριτές τη δραματοποίηση και οι Σκηνοθέτες – Σκηνογράφοι την επιμέλεια της δραματοποίησης αυτής. Στο τμήμα όπου εφαρμόστηκε το σενάριο οι μαθητές, αν και ανέλαβαν τους ρόλους τους, ζήτησαν να συζητήσουν σε ολομέλεια κάποια θέματα σχετικά με την επιλογή των ηρωίδων, τα χαρακτηριστικά τους, τη συγγραφή των διαλόγων, τους κοινούς άξονες αναφοράς. Επιλέχθηκαν, έτσι, από κοινού δύο ζεύγη αδελφών, δόθηκε το πλαίσιο της συζήτησής τους και αναζητήθηκαν οι ψυχογραφικές τους αποχρώσεις. Τα κείμενα διαβάστηκαν στην τάξη (ως πρόβα) έγιναν διορθώσεις και ξεκίνησε η διαδικασία παρουσίασης της δραματοποίησης. Οι μαθητές ανταποκρίθηκαν με προθυμία στο σενάριο αυτό. Ορίστηκε ως ημερομηνία παρουσίασης της δουλειάς τους κάποια μέρα μετά το πέρας των θερινών τους εξετάσεων

Δ' Φάση

(αίθουσα εκδηλώσεων ή τάξη, 1 διδακτική ώρα)

Η τελική φάση, η οποία ανάλογα με τον ρυθμό εφαρμογής που προηγήθηκε μπορεί να παραληφθεί ή να έχει τη μορφή σχολικής εκδήλωσης, είναι ελεύθερη και εξαρτάται από την αυτοβουλία και επιθυμία των μαθητών καθώς και την σύσταση ή πρόθεση του διδάσκοντος. Στο τμήμα που εφαρμόσε το σενάριο διατυπώθηκε εξ αρχής η επιθυμία της συνολικής εκδήλωσης. Επομένως, οι μαθητές παρουσίασαν το σενάριο σε PowerPoint και, παράλληλα, διαβάστηκαν τα κείμενα των πρωτότυπων διαλόγων. Είναι ενδιαφέρον ότι παρά το γεγονός ότι η εκδήλωση έγινε κατά τη διάρκεια των εξετάσεων και η προετοιμασία τους ήταν μάλλον ανύπαρκτη, δέχτηκαν να βιντεοσκοπήσω την παρουσίαση, αν και είχαν τρακ, παρέμειναν στην τάξη παρά τη ζέστη και κάλεσαν τους καθηγητές τους για να παρακολουθήσουν τη δουλειά τους. Στη φάση αυτή αποφάσισαν ότι θέλουν να συμμετάσχουν σε μια ολιστική εκδήλωση όπου θα έχουν την ευκαιρία να παρουσιάσουν τη δουλειά τους από την

αρχή της χρονιάς, εξέφρασαν την επιθυμία να μιλήσουν για τη διδασκαλία της «Αντιγόνης» με ΤΠΕ σύμφωνα με τα σενάρια στα οποία συμμετείχαν και μάλιστα προθυμοποιήθηκαν να βοηθήσουν και να παροτρύνουν τους υποψήφιους μαθητές της Β΄ Λυκείου να συνεχίσουν τη δουλειά τους. Η εκδήλωση ορίστηκε για τις αρχές Σεπτεμβρίου.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

- Εισέλθετε στο Wiki του μαθήματος και από την πλευρική εραλειοθήκη πατήστε το *Pages and Files*.
- Επιλέξτε τα δύο αρχεία με τον τίτλο «στιχομυθία Αντιγόνης – Ισμήνης», «στιχομυθία Ηλέκτρας – Χρυσοθέμιδος» από το πρωτότυπο.
- Αφαιρέστε τις συντμήσεις των αρχικών ονομάτων και τους αριθμούς των στίχων.
- Εισέλθετε στην ιστοσελίδα [Wordle](#) και εισάγετε τα κείμενα έτσι όπως διαμορφώθηκαν. Τι παρατηρείτε; Καταγράψτε τις λέξεις που επαναλαμβάνονται περισσότερο και σχολιάστε εν συντομία. Τι παρατηρείτε;
- Μελετήστε το ιστορικό της οικογένειας των [Ατρείδων](#) και των [Λαβδακιδών](#). Παρακολουθώντας τον κύκλο του «αίματος» ως προς τους φόνους να συγκρίνετε την πρόθεση για απόδοση τιμής στους νεκρούς από την Ηλέκτρα και την Αντιγόνη.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

2^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

- Έχετε παρακολουθήσει τις ταινίες [A Streetcar named desire](#) και [Blue Jasmin](#). Κρατήστε σημειώσεις από τις ταινίες με άξονες σύγκρισης τους ακόλουθους:
  - Οικογενειακός αφανισμός εξαιτίας των χρεών.
  - Μοτίβο νεκρών (οι ηρωίδες έχουν μείνει μόνες).
  - Οικονομικός ξεπεσμός (και ξεπεσμός αριστοκρατικής κοινωνικής τάξης).
- Αξιοποιήστε τα δεδομένα του 1^{ου} Φύλλου Εργασίας και τις σημειώσεις που κρατήσατε από τις ταινίες σύμφωνα με τους άξονες αναζήτησης που σας δόθηκαν και συμπληρώστε τους ακόλουθους πίνακες:

Αντιγόνη	Ισμήνη

Ηλέκτρα	Χρυσόθεμις

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

--	--

Μπλανς	Στέλλα

Τζάσμιν	Τζίντζερ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την εκπαίδευση
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

3^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Επιλέξτε δύο ζεύγη ονομάτων που θα έχουν οι ηρωίδες σας.

Α΄ Ομάδα (Σκηνοθέτες – Σκηνογράφοι)

Να αποδώσετε τα επιμέρους στοιχεία – χαρακτηριστικά των ηρώιδων.

Β΄ Ομάδα (Συγγραφείς – Υποκριτές)

Συνθέστε δύο ξεχωριστούς διαλόγους μεταξύ των ηρώιδων που έχουν σκιαγραφηθεί από την Α΄ Ομάδα.

Παρουσιάστε τη δουλειά σας στην τάξη

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Το σενάριο αφήνει περιθώριο για διαφοροποιήσεις και δίνει την ευκαιρία στους διδάσκοντες να επιλέξουν κείμενα σύγκρισης από το αρχαίο ελληνικό ή νεοελληνικό ή και σύγχρονο ρεπερτόριο. Η συγγραφή πρωτότυπου διαλόγου εντάσσεται εξίσου και σε ομίλους δημιουργικής γραφής και η ολοκλήρωση του σεναρίου μπορεί να έχει μορφή, βαρύτητα και διάρκεια ανάλογα με τις ανάγκες της τάξης και την επιθυμία του διδάσκοντος.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Το σενάριο διαφοροποιείται εντελώς από την έως τώρα διδακτική αντιμετώπιση του σοφόκλειου δράματος. Αυτό μπορεί να προκαλέσει αμηχανία σε πρώτη φάση και να αμφισβητηθεί η διδακτική ή και η παιδαγωγική του αξία. Προσωπικά το θεωρώ το επιτυχέστερο σενάριο που εφάρμοσα (εφάρμοσα πέντε στο ίδιο τμήμα). Αν και οι εργασίες (γραπτά κείμενα) δεν ήταν εντυπωσιακά, το σενάριο δεν ήταν αυστηρό ή δύσκολο, η δημιουργικότητα των μαθητών ξεπέρασε τις προσδοκίες μου. Και ενώ σε άλλα σενάρια οι ΤΠΕ κλήθηκαν «να τραβήξουν τη προσοχή τους», εδώ οι μαθητές τις διαχειρίστηκαν αυτοβούλως για να παραγάγουν κάτι δικό τους, αναλαμβάνοντας τον ρόλο ενός συγγραφέα. Το κλίμα ήταν ιδιαίτερα ευχάριστο αλλά και σοβαρό, χωρίς να είναι σοβαροφανές.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Culler, J. 2003. *Λογοτεχνική Θεωρία. Μια συνοπτική εισαγωγή*, μτφρ. Κ. Διαμαντάκου. Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.

Baldwin, P. & K. Fleming. 2003. *Teaching Literacy through Drama. Creative approaches*. New York: RoutledgeFalmer.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την εκπαίδευση
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Scodel, R. 2010. «Η τραγωδία του Σοφοκλή». Στο: Gregory, J. (επιμ.) 2010, *Όψεις και θέματα της αρχαίας ελληνικής τραγωδίας. 31 εισαγωγικά δοκίμια* (επιμ. Ιακώβ Δ. Ι). Αθήνα: Εκδόσεις Δ. Ν. Παπαδήμα.

Παπάζογλου, Ε. 2014. *Το πρόσωπο του πένθους. Η Ηλέκτρα του Σοφοκλή ανάμεσα στο κείμενο και την παράσταση*. Αθήνα: Πόλις.

Τσάφος, Β. 2004. *Η διδασκαλία της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας και Γλώσσας. Για μια εναλλακτική μαθητεία στον αρχαίο κόσμο*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Χουρμουζιάδης, Ν. Χ. 1984. *Όροι και μετασχηματισμοί στην αρχαία ελληνική τραγωδία*. Αθήνα: Γνώση.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ